

Nr 75.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående åtgärder till sockerbetsodlingens uppehållande; given Stockholms slott den 27 januari 1933.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 januari 1933.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

Under de tre senaste åren har staten vidtagit extra ordinära åtgärder, utöver gällande tullskydd, till sockerbetsodlingens stödande. Beträffande 1930 och 1931 års betodling gavs stödet i form av direkt subvention på så sätt, att ur för ändamålet å riksstaten uppförda extra förslagsanslag under vissa villkor och genom sockerfabriksaktiebolagens förmedling utbetalades tillägg till det betpris, som utgick enligt ett mellan bolagen och betodlarna för femårsperioden 1927—1931 ingånget betodlingskontrakt. För 1932 års odling har i enlighet med beslut av 1932 års riksdag (prop. nr 76; bevilln.-utsk. betänkande nr 10; R. skr. nr 46) en

annan ordning tillämpats, innebärande i huvudsak, att de båda sockerfabriksaktiebolagen för tiden 23 februari 1932—28 februari 1933 tillförsäkrats ensamrätt till införsel av socker, mot det att de enligt närmare bestämmelser i kontrakt den 22 februari 1932 med staten förbundit sig att vid inköp av betor och försäljning av socker tillämpa vissa närmare angivna pris och bestämmelser. Rörande den närmare innebörden av 1932 års sockerreglering må omnämnas följande.

Av statsmakterna 1932 beslutade åtgärder till sockerbetsodlingens stödjande.

Enligt förordningen den 22 februari 1932 (nr 30) angående reglering av införseln av socker får socker (tulltaxenummer 119 och 120) icke till riket införas av annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt. Detta stadgande har dock icke avseende å transitering, uppläggning å tullager och under visst villkor provianteringsfrilager, egentlig gränstrafik samt viss tullfri införsel. Den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter införselsrätt, äger att lämna annau tillstånd till införsel av vara, som avses i förordningen. Vara, som på grund av bestämmelserna i förordningen icke får införas, må, därest densamma icke är att enligt lagen om straff för olovlig varuinförsel anse såsom olovligen införd, åter utföras under de villkor och i den ordning, som tullstadgan föreskriver i fråga om returfortullning. Förordningen trädde i kraft den 23 februari 1932 och gäller till och med den 28 februari 1933. Där någon före den 2 februari 1932 träffat avtal om inköp i fast räkning av visst parti socker att införas efter förordningens ikraftträdande, kan, jämlikt övergångsbestämmelse i förordningen, tillstånd till sådan införsel i viss ordning medgivas från statens sida.

Kontraktet den 22 februari 1932 mellan staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget är av följande lydelse¹:

»Mellan svenska staten å ena sidan samt å andra sidan svenska sockerfabriksaktiebolaget, i det följande benämnt bolaget, är följande överenskommelse träffad.

1 §.

Staten tillförsäkrar bolaget för nedan i 7 § första stycket omförmälda tid, att annan än bolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag ej skall äga laglig rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120).

Vad ovan sägs skall icke utgöra hinder för annan att företaga transitering, returfortullning eller uppläggning å tullager eller provianteringsfrilager av nyss omförmälda vara; dock får å provianteringsfrilager upplagd sådan vara endast efter av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall meddelat tillstånd disponeras annorledes än till fartygs proviantering i föreskriven ordning.

¹ Kontraktet mellan staten och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag är av i allt väsentligt samma innehåll som det här återgivna.

Vad i första stycket sägs gäller ej heller i avseende å vara, som införes i egentlig gränstrafik eller under sådana förhållanden, att tullfrihet för varan åtnjutes enligt annan bestämmelse i 5 § tulltaxeförordningen än den under s) upptagna eller enligt 6 och 8 § samma förordning.

2 §.

Bolaget förbinder sig att i enlighet med därom inför den av Kungl. Maj:t den 8 januari 1932 tillsatta kommissionen rörande sockerbetsfrågan gjord utfästelse inbjuda till teckning av kontrakt angående sockerbetsodling under år 1932 samt i kontrakten i avseende å beräkningen av betpriset intaga bland annat följande bestämmelser.

Till grund för beräkningen av betpriset lägges medelpriset å 1 kilogram krossmelis (K 5) enligt svenska sockerfabriksaktiebolagets priskurant vid försäljning till engrossister under tiden från och med den 1 mars 1932 till och med den 28 februari 1933, sedan därifrån dragits den i noteringen ingående grossistrabatten 4 procent. Det sålunda framräknade effektiva krossmelispriset utgör grundtalet för betprisberäkningen. För 100 kilogram sockerbeter med 16 procent sockerhalt utgör priset 7 gånger ovannämnda grundtal (= grundpriset); dock att sagda grundpris icke må understiga 2 kronor 30 öre.

För varje $\frac{1}{10}$ procent ökning eller minskning i medelsockerhalten röner betpriset ett tillägg eller avdrag av $\frac{1}{100}$ av grundpriset.

3 §.

Vid försäljning av socker är bolaget skyldigt att följa samma grundsatser, som hittills i detta hänseende av bolaget tillämpats för försäljning till leveransdagens pris. Bolaget skall bedriva sin verksamhet på ett lojalt sätt och så att icke annans intresse obehörigen skadas.

4 §.

Svenska sockerfabriksaktiebolagets priskurantpris å krossmelis (K 5) skall vara normerande för priskurantpriserna å övriga av bolaget saluförda sockersorter på så sätt, att en ökning eller minskning av priset å K 5 åtföljes av samma ökning eller minskning av priserna å övriga sockersorter. Priset å K 5 bestämmes enligt samma grunder som hittills efter läget å världsmarknaden, varvid dock gäller, att lägre pris än 31 öre per kilogram ej behöver av bolaget för sagda sockersort tillämpas.

5 §.

Bolagets verksamhet, i vad den beröres av detta kontrakt, skall vara underkastad fortlöpande kontroll av en utav Kungl. Maj:t tillsatt nämnd av tre opartiska och sakkunniga personer.

Av bolaget fattat beslut angående priserna å socker skall ofördröjligen meddelas nämnden. Då denna finner av bolaget tillämpade priser icke stå i överensstämmelse med vad i 4 § sägs, har den att meddela bolaget detta samt, om rättelse ej ernås, själv efter det bolaget beretts tillfälle yttra sig besluta angående priserna å socker. Dylikt av nämnden fattat beslut skall omedelbart lända till efterrättelse. Det åligger bolaget att, vid anfordran, till nämnden lämna de uppgifter, som denna anser erforderliga för kontrollens utövande.

Rörande nämndens verksamhet i övrigt äger Kungl. Maj:t meddela närmare föreskrifter.

6 §.

Bolagets atagande enligt detta kontrakt gäller under förutsättning, att inga ändringar under avtalstiden vidtagas beträffande gällande tullsatsen å raffinerat eller oraffinerat socker eller å melass, samt att sådana åtgärder under nämnda tid icke vidtagas beträffande användning av melass vid tillverkning av brännvin, varigenom bolagets möjligheter att vinna avsättning för melass väsentligen inskränkas.

7 §.

Detta kontrakt, som är giltigt endast under förutsättning av riksdagens godkännande, träder i kraft den dag, Kungl. Maj:t bestämmer, dock senast den 1 mars 1932, och gäller till och med den 28 februari 1933.

Har någon före den 2 februari 1932 träffat avtal om inköp i fast räkning av visst parti socker att importeras efter tiden för kontraktets ikraftträdande samt anmält detta för den i 5 § omnämnda nämnd senast den 15 mars 1932, äger han, i den mån inköpet ej skäligen kan antagas hava skett i uppenbart spekulativt syfte, efter tillstånd av nämnden verkställa ifrågavarande införsel, men vare därvid skyldig att till statsverket erlägga en avgift, motsvarande skillnaden mellan å ena sidan värdet å varan, beräknat efter de vid importtillfället i Sverige gällande pris enligt bolagets noteringar — efter avdrag av 4 procent grosshandelsrabatt — för märket F, om införseln avser hårt socker såsom bit- och toppsocker, och för K 5 om införseln avser annat socker, samt å andra sidan det belopp, som han styrker sig hava erlagt för partiet, däri inräknat förekommande tullavgifter. Skäligheten av sist nämnda belopp skall i varje fall prövas av nämnden, inför vilken importören skall afgiva deklaration på heder och samvete angående tiden och villkoren för köpet. Där särskilda skäl därtill föranleda, äger Kungl. Maj:t medgiva befrielse från eller återbäring av den avgift, varom ovan sägs.»

Genom bestämmelserna i 2 § av kontraktet tillgodosågos åtskilliga av betodlarna i deras förhållande gent emot sockerfabriksaktiebolagen eftersträfvade önskemål, såsom att den multipel, som skall angiva betprisets förhållande till sockerpriset, höjdes från 6,5 i de med 1931 utlöpta femårskontrakten till 7, varjämte reglerna för beräkning av tilläggspriset för högre sockerhalt i betorna än 16 procent ändrades till odlarnas förmån. Den av bolagen för åren 1930 och 1931 gjorda utfästelsen att lämna betodlarna särskilt fraktbidrag har för 1932 års odling intagits i betodlingskontrakten. Den för betodlingens säkerställande betydelsefullaste bestämmelsen var garanterandet av ett minimipris av 2 kronor 30 öre för ett deciton sextonprocentiga betor. Det framhölls i propositionen nr 76/1932, att sagda betpris borde vara ägnat att medföra odling i sådan omfattning, att de olägenheter ur det allmännas synpunkt, vartill en nedsatt betodling skulle leda, kunde undgås. Därjämte uttalades i propositionen, att med berörda bestämmelser om betpriset det från statsmakternas sida förutsattes, att betodlarna vid användande av lejd arbetskraft under 1932 ej tillämpade sådana lönesatser, att det sociala syftet med statens medverkan till betodlingens upprätthållande äventyrades. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 10 gav bevill-

ningsutskottet sin anslutning till sistnämnda uttalande samt framhöll, att, därest såsom utskottet förutsatte, betodling 1932 komme till stånd i större omfattning, skäl knappast föreläge för antagande, att lägre ersättningar för betskötsel och betupptagning än avtalsenliga eller skäliga komme att utgå.

I avseende å sockerpriset framgår av 4 § i kontraktet, att sockerfabriksaktiebolagen åtagit sig att under avtalstiden i sin prissättning å socker tillämpa samma grunder som dittills efter läget å världsmarknaden med den betydelsefulla inskränkning häri, som följer därav att de ej behöva notera lägre pris än, i fråga om krossmelis, 31 öre per kilogram. I propositionen nr 76/1932 uttalades, att denna anordning visserligen komme att innebära, att konsumenterna avskures från möjligheten att få fördel av lägre pris, än som motsvarades av det nyss nämnda, vilket låg 2 öre över det dåvarande priset och alltså medförde, att konsumenterna för tillfället finge vidkännas viss uppoffring för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande. Det framhölls emellertid vidare, att det även för konsumenterna låge någon fördel däri, att priset stabiliserades, när erfarenheten visat, att i tider med fluktuerande priser spänningen mellan producent- och konsumentpriser tenderade att stegras, samt att ett krossmelispris av 31 öre måste anses mycket lågt, om man toge hänsyn till prisutvecklingen under en längre tid tillbaka. Det omnämndes, att motsvarande pris hade utgjort under åren närmast före världskriget 55 öre samt under femårsperioderna 1922—1926 och 1927—1931 respektive 77 och 38 öre. I sitt förenämnda betänkande uttalade bevillningsutskottet den förväntan, att sockerbolagen, sedan de tillförsäkrats ensamrätt till import av socker, skola beakta angelägenheten av att, eventuellt med grossisternas bistånd, åstadkomma en utjämning av detaljhandelsprisen å socker.

Rörande införselrättens överlåtande till sockerfabriksaktiebolagen må erinras, att bevillningsutskottet uttalade den förväntan, att bolagen skola, under den tid ensamrätten till införsel av socker består, medgiva sockerimportörer rätt att till gällande priskurantpriser och med åtnjutande av grossister i sockerbranschen tillerkända rabatter och andra förmåner av bolagen inköpa socker.

I övrigt må i avseende å innebörden av 1932 års statliga stödåtgärder på sockerbetsodlingens område och de skäl, som lågo till grund för statsmakternas beslut härutiinnan, hänvisas till meranämnda proposition och utskottsbetänkande.

Genom brev den 22 februari 1932 (nr 31) till generaltullstyrelsen angående åtgärder till sockerbetsodlingens stödjande tillkännagav Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t genom förberörda kontrakt och motsvarande kontrakt med mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag, vilka trädde i kraft den 23 februari 1932, å de båda sockerfabriksaktiebolagen överlät sådan införselrätt, som onförmäles i förordningen nr 30/1932.

Den 22 februari 1932 tillsatte Kungl Maj:t statens sockernämnd samt fastställde instruktion (nr 32) för nämnden. Denna består av tre ledamöter och har till huvudsaklig uppgift att utöva kontroll över sockerfabriksaktiebolagens verksamhet, i vad den beröres av förenämnda kontrakt, samt att handlägga sådana ärenden angående sockerimport, som avses under 7 § andra stycket av kontrakten.

Jag övergår nu att lämna följande uppgifter om utfallet av 1932 års sockerreglering.

Sockerbetsodlingen 1932.

I enlighet med de, på sätt förut angivits, bestämda villkoren för 1932 års betodling ingicks under förliden vår odlingskontrakt mellan sockerfabriksaktiebolagen och betodlarna. Den på grund härav erhållna betarealen utgjorde beträffande den till svenska sockerfabriksaktiebolaget hörande odlingen 37,913 hektar och beträffande det mellansvenska bolagets odling 2,737 hektar eller tillhopa 40,650 hektar. Till jämförelse må meddelas, att rikets sockerbetsareal under de fem åren 1927—1931 uppgått till respektive 40,730, 42,760, 27,409, 36,718 och 35,107 hektar. Fjölårets betareal motsvarade alltså i det närmaste den 1927 å femårskontrakten tecknade men översteg med ungefär 10 respektive 15 procent de under 1930 och 1931 på grund av vissa omständigheter nedsatta arealerna.

Fjölårets betskörd per hektar blev synnerligen hög. Medan en normal avkastning i södra Sverige plägar uppskattas till 278 deciton per hektar, steg hektarskörden 1932 till 386 deciton för den till svenska sockerfabriksaktiebolaget hörande odlingen och till 312 deciton beträffande det mellansvenska bolagets odling. Motsvarande siffror för 1931, ett för betodlingen dåligt skördeår, voro 254 och 180 deciton. Till följd i främsta rummet av den höga hektaravkastningen har 1932 års totala betskörd blivit rekordartad och utgör 1,462,500 ton för det större bolaget och 85,314 ton för det mindre bolaget eller sammanlagt 1,547,814 ton. Totala betskörden uppgick 1930 till 1,209,778 ton och 1931 till allenast 872,043 ton.

Sockerhalten i betorna var under 1932 i medeltal 17.02 procent för det större bolagets del och 16.78 procent för det mindre bolagets, d. v. s. något lägre än den som normal ansedda sockerhalten av 17.2 procent.

Den av fjölårets osedvanligt höga betskörd erhållna råsockermängden uppskattas till i runt tal 235,000 ton, vilken myckenhet vid nuvarande minskade sockerkonsumtion ungefärligen torde täcka landets sockerbehov under ett konsumtionsår och onödiggöra import.

Betpriset har, tack vare den statliga stödanordningen, utgjort 2 kronor 30 öre per deciton sextonprocentiga betor, medan ifrågavarande grundpris, så vitt kan bedömas, utan statsunderstöd skulle enligt den mellan bolagen och odlarna överenskomna multipelregeln hava — vid

ett sannolikt krossmelispris av 29 öre per kilogram — stannat vid ungefär 1 krona 95 öre. Till sagda pris kommer i båda fallen tillägg för högre sockerhalt än 16 procent, utgörande för svenska sockerfabriksaktiebolagets vidkommande respektive 14.7 och 12.4 öre. I följande sammanställning meddelas uppgifter om betpriset under de senaste sex åren beträffande svenska sockerfabriksaktiebolagets odling.

Kampanjår	Betpris i öre per deciton		
	grundpris	tillägg för sockerhalt	summa
1927/1928	281.66	6.46	288.12
1928/1929	244.23	7.41	251.64
1929/1930	211.61	16.89	228.50
1930/1931	245.00	12.21	267.21
1931/1932	209.57	21.88	231.45
1932/1933	230.00	14.66	244.66

Sockerpriset efter den 22 februari 1932.

Enligt kontrakten mellan staten och sockerfabriksaktiebolagen har bolagens priskurantpris å ett kilogram krossmelis allt sedan den 23 februari 1932 utgjort 31 öre med undantag för de sju ton dagarna 29 augusti—14 september 1932, då bolaget med begivande av statens sockernämnd på grund av prisstegring å världsmarknaden höjde krossmelisnoteringen till 32 öre. För hela regleringsperioden torde noteringen å sagda sockersort följaktligen uppgå till i genomsnitt 31.04 öre per kilogram.

För bedömande av det pris å krossmelis, som skulle hava av sockerbolagen tillämpats vid fri prisbildning och alltså därest intet statsingripande ägt rum, har jag genom statens sockernämnd införskaffat åtskilliga uppgifter. Av dessa framgår, att krossmelisnoteringen vid fri marknad kan antagas hava utgjort:

23 februari—11 mars 1932	29 öre per kilogram
12 mars—14 juni 1932	28 » » »
15 juni—8 juli 1932	29 » » »
9 juli—9 augusti 1932	31 » » »
10 augusti—14 september 1932	32 » » »
15 september—21 oktober 1932	31 » » »
22 oktober—26 november 1932	30 » » »
27 november—31 december 1932	29 » » »
1 januari 1933 och därefter	28 » » »

De nu nämnda priserna motsvaras av ett sannolikt genomsnittspris för hela regleringsperioden av ungefär 29.34 öre.

Av det anförda framgår, att krossmelisnoteringen till följd av sockerregleringen blivit ungefär (31.04 — 29.34 =) 1.7 öre högre än vad den kan antagas hava varit vid fri marknad. Härjämte bör bemärkas, att sockerbolagen under regleringstiden fått behålla den med 1 öre ökade marginalen mellan bitsocker och krossmelis, som infördes i samband med ut-

arbetandet av fjolarets förslag i sockerfrågan och vilken marginal näppeligen hållits vid fri marknad. Med hänsyn härtill torde den verkliga genomsnittliga fördyringen av socker till följd av sockerreglering kunna uppskattas till i det närmaste 2 öre per kilogram.

Vidare har jag genom statens sockernämnd införskaffat upplysningar rörande de åtgärder, som av sockerbolagen vidtagits med anledning av bevillningsutskottets uttalande i avseende å en utjämning av detaljhandelsprisen å socker.

Svenska sockerfabriksaktiebolaget har meddelat, att bolagets affärschef omedelbart efter riksdagens beslut 1932 sammankallade representanter för de fyra sockerengrosföreningarna i landet till överläggning angående bland annat förenämnda fråga. Affärschefen riktade till de närvarande en uppmaning att överväga och giva till känna sin uppfattning angående de åtgärder, som skulle kunna vidtagas för förverkligande av utskottets syftemål. De närvarande engrossisterna förklarade, enligt vad från bolaget meddelats, att vad som här kunde göras måste åstadkommas på frivillighetens väg, då varken grossistföreningarna eller de enskilda grossisterna ägde möjlighet att mot detaljhandlarnas vilja genomdriva ändringar i den enskilde detaljhandlarens prissättning. Det framhölls också, att det för en utomstående erbjöde svårigheter att erhålla kännedom om och bedöma de skiftande faktorer, som hade inflytande på den ifrågavarande prissättningen. Affärschefen understök för de närvarande vikten av att grossisterna så långt som möjligt sökte medverka till att utskottets uttalande förväntan uppfylldes. -- Vidare har från bolaget nu framhållts, att bolaget ej ägde någon sådan organisation, att bolaget kunde följa detaljpriserna å olika orter och än mindre kontrollera det befogade i de tillägg till engrospriserna, som gjordes å de olika orterna. Det vore bolaget icke heller möjligt att öva någon effektiv påtryckning på detaljhandlarkåren i här förevarande avseende.

Från *mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag* har framhållits, att bolaget ej hade direkt förbindelse med detaljhandlarna, då ju all sockerförsäljning skedde till engrossisterna. Det enda, som varit bolaget möjligt, hade varit att hos engrossisterna hemställa, att de ville göra sitt bästa i antydd riktning. För övrigt syntes man kunna räkna med att konkurrensen inom detaljhandeln reglerade priset till en rimlig nivå. Bolaget hade emellertid i rätt avsevärd mån bidragit till möjligheten för detaljisterna att hålla sockerpriset nere därigenom, att bolaget lyckats utverka ganska kraftiga reduceringar av såväl sjö- som bil- och banfrakterna för socker, vilket ju vore ägnat att förbilliga priset på respektive platser.

Svenska sockerfabriksaktiebolaget har därjämte delgivit mig vissa av bolaget införskaffade uppgifter om engros- och detaljhandelspriserna å socker i 55 av rikets städer och andra större platser, varav inhämtas, att detaljhandelsmarginalen per kilogram från den 15 februari till den 31 december 1932 ändrats på följande sätt:

	Bitsocker	Krossmelis
minskad med mer än 2 öre	3 orter	3 orter
» » 2 öre	8 »	6 »
» » 1.0—1.9 öre	8 »	8 »
» » 0.1—0.5 öre	13 »	14 »
oförändrad	13 »	16 »
ökad med 0.1—0.5 öre	4 »	2 »
» » 0.6—1.0 öre	5 »	4 »
» » mer än 1 öre	1 ort	2 »

Sockerimporten efter den 22 februari 1932 samt sockerbolagens försäljning av raffinad.

Från statens sockernämnd har upplysts, att nämnden sedan importregleringens ikraftträdande den 23 februari 1932 jämlikt övergångsbestämmelsen i förordningen nr 30/1932 och 7 § kontrakten mellan staten och sockerfabriksaktiebolagen lämnat införseltillstånd för 3,628 ton krossocker och 589 ton bitsocker eller tillhopa 4,217 ton socker, varav allt utom ungefär 170 ton krossocker hittills införts. Sistnämnda myckenhet beräknas bliva införd till riket före utgången av februari i år. Likaså har nämnden meddelat, att den härigenom slutbehandlat samtliga på grund av nyssnämnda bestämmelser inkomna ansökningar om sockerimport. Omnämnas må, att importen av raffinerat socker utgjorde under 1930 och 1931 respektive 21,144 och 18,822 ton.

De båda sockerfabriksaktiebolagens tillhopatagna expedition av raffinerat socker har uppgått till:

$\frac{1}{9}$ 1929— $\frac{31}{8}$ 1930	214,203 ton
$\frac{1}{9}$ 1930— $\frac{31}{8}$ 1931	213,801 »
$\frac{1}{9}$ 1931— $\frac{31}{8}$ 1932	224,594 »
$\frac{1}{9}$ 1932— $\frac{31}{12}$ 1932	72,441 »

Löneförhållandena inom sockerbetsodlingen under 1932.

Den 19 mars 1932 ingicks avtal mellan Skånska lantmännens arbetsgivareförening och Svenska lantarbetareförbundet angående aekordsarbete vid rotfruktsskötseln. Avtalet har haft tillämpning på skötsel och upptagning av sockerbetor 1932. För sådant arbete har avtal tidigare funnits endast under åren 1919—1921. Därefter har för arbetet gällt vissa prisbestämmelser enligt av nämnda arbetsgivareförening ensidigt fastställda grunder. Härmed följde vissa olägenheter såsom ojämnhet i aekordspriserna och osäkerhet beträffande arbetets ostörda bedrivande, varför båda parterna fann lämpligt att för 1932 års odling upprätta kollektivavtal.

Genom 1932 års kollektivavtal infördes principen om betalning med hänsyn till dels kvaliteten av utfört arbete, dels skördemängden. — För sommarskötseln fixerades ett grundpris (34 öre för gallringen, 20.4 öre för första hackningen och 12.7 öre för varje av arbetsgivaren påford-

rad annan hackning, allt per 100 sträckfamnar), till vilket tillägg kan utgå och från vilket avdrag kan göras med hänsyn till det plantantal, som gallringsarbetet givit till resultat. Tillägget utgår med 1 krona per 6,400 sträckfamnar för varje 1,000-tal plantor utöver 38,000 stycken upp till 46,000 plantor. Avdrag sker per 6,400 sträckfamnar och varje 1,000-tal plantor, dels för plantantal understigande 38,000 stycken med 1 krona för vardera av de tre första tusentalen och därefter med 2 kronor per tusental, dels för plantantal överstigande 46,000 stycken med 1 krona per 1,000-tal. — För upptagning av sockerbeter utgår ersättning per 400 sträckfamnar med 3 kronor 75 öre under oktober och 4 kronor 25 öre under november, vartill kommer ett s. k. kvantitetstillägg av 6 öre per 400 sträckfamnar för varje 1,000-tal kilogram per hektar, varmed skörden å egendomen överstiger 280 deciton betor per hektar. — I avtalet, i fråga om sommarskötseln, angivna 6,400 sträckfamnar motsvara vid ett radavstånd om 45 centimeter ett tunnland. Sistnämnda ytenhet motsvaras, då fråga är om upptagningen, av 16 enheter (rutor) om 400 sträckfamnar. Med utgångspunkt härifrån ernås vid tillämpning av kollektivavtalets ackordspriser ungefärligen följande arbetsförtjänster. Därest sommarskötseln omfattat fyra arbetsmoment, giver ackordet per 6,400 sträckfamnar (= 1 tunnland) 51 kronor. Upptagningen skulle vid ett medelpris av 4 kronor per 400 sträckfamnar betalas med 64 kronor per 6,400 sträckfamnar. Inalles borde alltså erhållas en arbetsförtjänst av 115 kronor per tunnland eller 230 kronor per hektar. Denna arbetsförtjänst kan dock, som nämnts, ökas dels genom att gallringen utföres så att önskat plantantal erhålles, dels om skörden ökas, vilket ju 1932 varit fallet.

De uppgifter, som stå till buds rörande arbetsförhållandena vid 1932 års betkampanj, synas giva vid handen, att de nya bestämmelserna för betodlingsarbetet i stort sett utfallit till båda parternas tillfredsställelse. För frågans belysning har jag införskaffat yttranden och utredningar från Skånes betodlares centralförening, Svenska lantarbetsgivarnes centralförening och Svenska lantarbetareförbundet.

Skånes betodlares centralförening har meddelat, att föreningen sökt arbeta för att kollektivavtalets bestämmelser bleve kända bland alla betodlare. Sälunda distribuerade föreningen i mars 1932 tryckta exemplar av avtalet till samtliga lokalföreningar, varjämte en redogörelse över detaljerna i avtalet intogs i föreningens facktidskrift, »Skånsk jordbruks-tidskrift», som utdelas gratis till samtliga föreningsmedlemmar (cirka 12,000). Enligt av centralföreningen nu införskaffade uppgifter från dess sexton lokalavdelningar skulle i stort sett alla betodlare i Skåne hava följt kollektivavtalets bestämmelser, i den mån arbetarna själva så önskat. Tilläggs- eller avdragsbestämmelserna för visst plantantal hade dock, säkerligen på grund av fröets för året dåliga skjutkraft och det därigenom ojämna beståndet, måst slopas på åtskilliga håll. I dylika fall hade separata överenskommelser ingåtts. Där gynnsamma betingelser motverkat fröets låga skjutkraft — fröets grobarhet var för övrigt god, nämligen cirka 80 procent — hade enligt föreningens förmenande betalningssystemet enbart varit till nytta, för odlaren genom ett väl avvägt plantbestånd och för arbetaren genom det tillfälle till merförtjänst, som systemet medfört. Av föreningens undersökningar har vidare framgått, att såväl betalningen vid upptagningen som kvantitetstillägget va-

rit i överensstämmelse med avtalet. Om avvikelse på något håll skett, anser föreningen detta hava berott på att parterna överenskommit om en kompensations i form av fria naturaförmåner, såsom fria resor till och från arbetsplatsen, mjölk, potatis och, i fråga om husmän e. d., körslor m. m. Såsom slutomdöme har centralföreningen framhållit, att kollektivavtalet strikt följts av sådana medlemmar, som vore anslutna till arbetsgivareorganisationen, och även i stort sett följts av övriga medlemmar, som vore beroende av lejd arbetskraft, att, där några ändringar i avtalet företagits, dessa tillkommit på grund av särskilda förhållanden och under fullt samförstånd mellan parterna och att i dessa senare fall, med hänsyn tagen till övriga förmåner i överenskommelsen, betalningen snarare varit högre än lägre än den, kollektivavtalet föreskrivit, samt att den allmänna tillämpning, avtalet syntes hava haft, talade för dess fortsatta användning i framtiden.

Svenska lantarbetsgivarnes centralförening har anfört i huvudsak följande: Avtalet vore träffat mellan Skånska lantmännens arbetsgivareförening och Svenska lantarbetareförbundet, varför dess direkta tillämpningsområdet vore begränsat till Skåne och, på arbetsgivaresidan, till nämnda organisations medlemmar. Avtalet torde emellertid väsentligt hava normerat löneförhållandena för Skåne långt utöver denna dess formella räckvidd, vilket i viss grad torde hava gällt även Östergötland och Kalmarorten. Erfarenheten hos organiserade arbetsgivare gäve vid handen, att det nya avtalet i allt väsentligt varit till nytta för odlingen och borde med allt skäl även hava tillfredsställt arbetarna. Tvister om avtalets tillämpning hade praktiskt sett ej förekommit; endast några få fall hade måst behandlas och lösas av ett därför tillsatt förtroendeutskott.

Svenska lantarbetareförbundet har meddelat, att införskaffade uppgifter gäve vid handen, att för den areal, varom förbundet fått uppgifter, hade för 26 procent betalats 126 kronor 84 öre per tunnland (eller 6,400 sträckfamnar), d. v. s. att till grundpriset utgått ett tillägg av 11 kronor 84 öre. Av arbetsgivarna hade 38 procent betalat lägre lön, än vad avtalet föreskrev, och 62 procent hade betalat enligt avtalet. Av betarealen hade 43 procent skötts av på orten bosatta arbetare och 57 procent av tillresande säsongarbetare. Förbundet har tillagt, att den verkställda undersökningen ej kunnat bliva uttömmande.

Vad beträffar betarbetarelönerna under 1932 inom de utanför Skåne belägna sockerbetsdistrikten har jag från olika håll inhämtat uppgifter, varav framgår följande.

I *Halland* har i allmänhet betalats 88 kronor för sommarskötseln och 104 kronor för upptagningen eller tillhopa 192 kronor, allt per hektar. — Beträffande *Blekinge* har från betodlarhåll uppgivits, att den vanligaste betalningen varit 80 à 90 kronor för sommarskötseln och 95 à 100 kronor för upptagningen eller tillhopa 175 à 190 kronor, allt per hektar. — De odlare på *Gotland*, som varit i behov av lejd arbetskraft, uppgivas hava i allmänhet skaffat sitt behov därav genom sockerfabriken i Roma. Bet-skötarna hade fabriken skaffat från Småland, och lönen hade utgått enligt det skånska kollektivavtalet. Odlare, som kunnat utföra sommarskötseln med egen hjälp men behövt lejd arbetskraft till upptagningen, hade för sistnämnda arbete betalat från 3 till 4 kronor per ruta om 100 kvadratfamnar, motsvarande 96—128 kronor per hektar. — I *Östergöt-*

land hade i allmänhet tillämpats 102 kronor för sommarskötseln och 128 kronor för upptagningen eller tillhopa 230 kronor, allt per hektar. — Beträffande *Öland* uppgivas betarbetarelönerna hava för helackord utgjort 160—200 kronor per hektar. — Till de sålunda angivna kontanta lönebeloppen torde ofta komma vissa naturaförmåner såsom fria resor, bostad med bränsle samt i vissa fall en liter mjölk och potatis.

Läget å den internationella sockermarknaden.

New-Yorknoteringen å råsocker, vilken vid denna tid förra året låg vid ungefär 1 cent per skålpund eller 11.5 öre per kilogram, har under 1932 varit föremål för starka växlingar. I mitten av oktober 1932 var den sålunda uppe i 1.20 cent efter att i slutet av maj 1932 hava varit nere i 0.57 cent. För närvarande utgör noteringen i fråga 0.75 cent per skålpund eller 9.2 öre per kilogram. Priset å konsumtionssocker i den internationella handeln har i stort sett följt växlingarna i råsockerpriset. Noteringen f. o. b. Hamburg å tjeckoslovakiskt »Feinkorn», vilken under normala förhållanden är prisbestämmande jämväl å den svenska marknaden, utgjorde sålunda vid årsskiftet 1932/1933 cirka 13.5 öre efter att i början av oktober 1932 varit uppe i 15.5 öre per kilogram.

De vidtagna produktionsinskränkningarna i de viktigaste sockerexporterande länderna, varigenom råsockertillverkningen i världen nedbragts från 30.2 miljoner ton under skördeåret 1930/1931 till 27.8 miljoner ton under år 1931/1932, synas sålunda i stort sett hava lämnat marknaden oberörd. Delvis beror detta på att produktionen av socker i flera av de mest betydande exportländerna under skyddet av förstärkt tullskydd samt andra statliga åtgärder fortsatt att utvidgas. Särskilt bör i detta hänseende framhållas Britiska Indien, som sedan gammalt utgör en av de förnämsta avsättningsmarknaderna för javanesiskt socker. I Europa har vidare den gynnsamma sockerbetsskörden förra året bidragit till att under slutet av 1932 minska efterfrågan av råsocker å den internationella marknaden och därmed medverkat till priset under samma tid. Den viktigaste orsaken till att förhoppningarna om en förbättring i marknadsläget ännu ej infriats trots de stora ansträngningar, som de stora sockerexporterande länderna gjort för att framkalla en sådan, torde dock varit den under senaste året avtagande konsumtionen av socker i världens skilda länder. Redan under 1931 torde en märkbar minskning i sockerförbrukningen hava ägt rum i jämförelse med året dessförinnan. Under år 1932 har den emellertid under inflytande av den skärpta ekonomiska krisen sjunkit ytterligare, ehuru säkra uppskattningar i detta hänseende ännu ej finnas tillgängliga.

Denna omständighet, att sockerkonsumtionen synes befinna sig i avtagande, medför givetvis, att läget å den internationella sockermarknaden fortfarande får anses mycket osäkert. Att bedöma hur utvecklingen kommer att gå under innevarande år är därför uteslutet. Framhållas må dock, att de viktigaste sockerexporterande länderna synas komma att ytterli-

gare begränsa sina utbud. Å Kuba uppskattas skörden, i råsocker räknat, till 2 miljoner ton mot 2.7 miljoner ton under föregående år samt cirka 5.0 miljoner ton för några år sedan. Å Java väntar man, att 1933 års skörd skall omfatta endast ungefär 1.4 miljoner ton mot 2.8 miljoner ton föregående år.

Såvitt jag av tillgängliga uppgifter kan bedöma, har läget å den internationella sockermarknaden icke förbättrats sedan förra året. Sockerpriset å världsmarknaden är nu något lägre än vid samma tid i fjol, och den kommande utvecklingen är oviss. När man i denna situation söker bedöma möjligheterna för den svenska sockerbetsodlingens uppehållande under innevarande år, finnes grundad anledning antaga, att årets betodling, därest intet ingripande sker från statens sida, kommer att väsentligt inskränkas. Vid rådande världsmarknadspris å socker torde nämligen det betpris, som sockerfabriksaktiebolagen med hänsyn till sina ekonomiska intressen av uppehållen betodling kunna erbjuda, ej vara sådant, att odling i något så när normal omfattning kan erhållas. Utan statens medverkan torde odlingsarealen sannolikt komma att nedgå till knappt hälften av fjolårets areal. Reduceringen kommer säkerligen att i främsta rummet gå ut över sådan odling, vars bedrivande kräver lejd arbetskraft.

*Departements-
chefen.*

En minskning av sockerbetsodlingen i nyss antydd utsträckning måste få följder, som under rådande allmänna läge inom landet ej äro önskvärda. Genom de bortfallande arbetstillfällena skulle uppstå svårigheter av skilda slag. Den befolkning, som för sin utkomst hittills varit beroende av arbete vid betodlingen och råsockerfabrikationen, kommer härvid att kännbart drabbas. Under en tid som den innevarande, då det gäller att bekämpa arbetslösheten och åter få igång de produktiva krafterna, synes det mer än tillförne vara angeläget att förebygga betodlingens delvisa nedläggande. Särskild vikt bör tillmätas den omständigheten, att betodlingens inskränkning i sådan omfattning, att väsentligt stegrad sockerimport behöver äga rum, menligt inverkar på vår handelsbalans, ett förhållande som under rådande ekonomiska situation såvitt möjligt bör förhindras. Då härtill kommer, att statsmakterna de tre senaste åren uppehållit sockerbetsodlingen i nära nog oförminskad omfattning, är det enligt min mening icke tillrådligt att under nu inträdda mera påfrestande sociala och ekonomiska förhållanden inom landet och låga sockerpris å världsmarknaden oförmedlat frångå den inslagna vägen. Jag finner mig därför böra förorda, att staten lämnar sin medverkan till sockerbetsodlingens uppehållande under 1933.

Beträffande den form, varunder statens medverkan bör lämnas, anser jag visserligen, att direkt subvention, på sätt skedde åren 1930 och 1931, är den ur principiell synpunkt riktigaste vägen. Det statsfinansiella läget gör det emellertid icke möjligt att nu återgå till detta system. Det

ytterligare bidrag, utöver gällande tullsats, som erfordras för betodlingens uppehållande i år, måste därför i nuvarande situation på ena eller andra sättet uttagas av konsumenterna av socker. Härvid synes den anordning, som beslöts förra året och nu tillämpas, vara den förmånligaste. Jag har därför ansett ett års förlängning av den nuvarande regleringen av sockerimporten böra kunna ske, för såvitt med sockerfabriksaktiebolagen respektive betodlarna kunnat ernås uppgörelser om ett sockerpris, som från allmänhetens synpunkt kan anses skäligt, och ett sådant betpris, att de med odlingens uppehållande förenade sociala önskemålen bliva tillgodosedda. I dylikt syfte har jag, sedan av ledningen för parterna å ömse håll för mig anmålts att betodling innevarande år utan statens ingripande ej i erforderlig omfattning kan komma till stånd, bedrivit förhandlingar med svenska sockerfabriksaktiebolaget, mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag och styrelsen för Skånes betodlares centralförening.

Utgående från att den konsumerande allmänhetens uppoffringar för betodlingens fortvaro icke böra göras större, än som oundgängligen erfordras, samt att sockerpriset borde så inställas, att anpassning till en fri marknad underlättas, har jag ansett en sänkning av det nu garanterade minimipriset å socker med 1 öre till 30 öre per kilogram vara med hänsyn till sockernäringsens bärkraft rimlig. Skäl synas tala för att den därigenom för näringen inträdande inkomstminskning principiellt sett borde bäras lika av sockerindustrien och betodlarna. Med hänsyn till angelägenheten av att lönerna för betskötsel och betupptagning icke sänkas, har det dock icke ansetts skäligt att nedsätta betpriset mer än till 2 kronor 25 öre per 100 kilogram sextonprocentiga betor. På grund härav har prissänkningen å socker för att göra övergången till det nya prisläget lättare för sockerfabriksbolagen ansetts böra anstå till den 1 juni 1933. Det sockerpris, som under regleringstiden torde böra garanteras sockerbolagen, skulle alltså bliva 31 öre under tiden 1 mars—31 maj 1933 och 30 öre under tiden 1 juni 1933—28 februari 1934 allt per 1 kilogram krossmelis. Priset å andra sockersorter torde, liksom nu, böra sättas i förhållande till krossmelispriset. Då såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen sockerpriset till följd av regleringen under innevarande period blivit i genomsnitt inemot 2 öre per kilogram dyrare än vid fri marknad, torde konsumenternas i samband härmed gjorda uppoffringar för 1932 års betodling kunna vid en årsförbrukning av ungefär 225,000 ton socker uppskattas till i runt tal 4.5 miljoner kronor. Genom den av mig för nästa period ifrågasatta ändringen av sockerprisbestämmelserna komma konsumenterna att besparas ungefär 1.7 miljoner kronor i förhållande till vad fallet skulle blivit vid oförändrad prisregel. Det förenämnda betpriset, 2 kronor 25 öre, har av odlarna befunnits acceptabelt och ägnat att under nuvarande omständigheter säkerställa en betodling av ungefär samma omfattning som den under de senaste åren förekommande. Av svenska sockerfabriksaktiebolaget vid förhandlingarna

uppställd önskan om rätt för bolaget att kunna, i den mån så anses böra ske, begränsa teckningsarealen till 38,000 hektar har ansetts böra tillmötesgå. Vad angår betodlingsvillkoren i övrigt har mellan svenska sockerfabriksaktiebolaget och Skånes betodlares centralförening träffats direkt uppgörelse, innebärande i huvudsak samma villkor som de för 1932 års odling tillämpade.

Såsom redan antytts har jag ansett betpriset böra så bestämmas, att det kan begäras, att de odlare, som använda lejd arbetskraft för betskötseln och betupptagning, under året icke tillämpa försämrade lönevillkor för detta arbete. Med all sannolikhet kan man påräkna en förlängning av det för Skåne i fjol träffade avtalet om betskötarlönerna, varför jag förut redogjort och vilket beräknas giva arbetarna ett helackord av cirka 230 kronor per hektar. Förra året bringade Skånes betodlares centralförening avtalet till samtliga medlemmars kännedom samt uppmanade i sitt föreningsblad medlemmarna och även dem, som ej tillhörde lantarbetsgivareföreningen, att följa detsamma. De utredningar jag sökt åvägbringa i lönefrågan giva vid handen, att avtalet i stort sett varit normerande för betskötarlönerna i Skåne samt i det väsentliga tillfredsställt parterna å ömse sidor. Vid de nu inför mig förda förhandlingarna har betodlareföreningens styrelse förklarat sig beredd att i lönefrågan förfara på samma sätt i år som i fjol. Jag har med erkänsla mottagit denna förklaring och utgår med bestämdhet ifrån att från centralföreningens sida också göres vad göras kan för att bringa avtalet till vidaste kännedom och tillämpning. Med hänsyn härtill torde kunna förutsättas, att lägre lön ej i Skåne betalas än som motsvarar avtalet, varför juridiskt bindande förpliktelse i detta avseende torde kunna undvaras i betodlingskontrakten. Men fråga om införande av dylik bestämmelse uppkommer givetvis, därest förutsättningen för bestämmelsens undvarande i kontrakten till äventyrs icke går i uppfyllelse och statens fortsatta medverkan till betodlingens uppehållande kommer under övervägande. Beträffande betskötarlönerna i de utanför Skåne belägna distrikten har förberörda avtal ej haft direkt giltighet, men synas dess bestämmelser hava i viss utsträckning tillämpats å Gotland och särskilt i Östergötland. För Halland, Blekinge och Öland lågo ackordslönerna i fjol, liksom för övrigt tidigare oftast varit fallet, ganska avsevärt under den i Skåne tillämpade ersättningen. Jag finner det vara önskvärt, att lönerna inom hithörande odlingsdistrikt höjas. Då emellertid här icke föreligger något kollektivavtal och arbetets besvärlighet m. m. är något växlande inom de skilda distrikten, är det svårt att finna en för varje distrikt lämplig måttstock. I allt fall förutsätter jag, att inom de utanför Skåne belägna betodlingsdistrikten ej under 1933 tillämpas lägre löner för skötseln och upptagningen av sockerbeter än förra året.

Frågan om detaljhandelsmarginalen å socker var i fjol föremål för riksdagens uppmärksamhet och uttalande. Såsom jag förut omnämnt hava sockerfabriksaktiebolagen i anslutning härtill för grossisterna framhållit vik-

ten av att dessa så långt som möjligt medverka till en utjämning av detaljhandelsmarginalen. Av erhållna uppgifter framgår, att utvecklingen under den gångna delen av regleringsperioden gått i riktning mot en minskning i stort sett av denna marginal. Jag förväntar, att sockerfabriksaktiebolagen även under den nya avtalstiden söka att, i den mån så är möjligt, förverkliga det av riksdagen uttalade önskemålet om en utjämning av detaljhandelsmarginalen.

En förlängning av sockerregleringen med de av mig tillstyrkta ändringarna kommer att innebära, att rätten till införsel av socker under tiden 1 mars 1933—28 februari 1934 överlätas åt de båda sockerfabriksaktiebolagen på i huvudsak det sätt, som nu tillämpas. Därvid synes emellertid, då nu ej är fråga om annat än ett fortsättande av en bestående och för alla importörer känd anordning, kunna tillmötesgå ett av sockerfabriksaktiebolagen vid förhandlingarna framställt och såsom rimligt befunnet önskemål, att, förutom de i 1 § andra och tredje styckena av fjolårets kontrakt avsedda fallen, allenast sådan import av socker må utan hinder av ensamrätten kunna äga rum, som grundar sig på köp i fast räkning före den 2 februari 1932 och varom anmälan blivit senast den 15 mars 1932 gjord hos statens sockernämnd. Då dylik import, i den mån den medgivits av statens sockernämnd, redan torde vara så gott som till fullo verkställd, lärer sist ifrågasatta bestämmelse få mycket ringa betydelse i fortsättningen. I nära anslutning till ett av riksdagen förra året i ämnet gjort uttalande bör förväntas, att sockerfabriksaktiebolagen under avtalstiden medgiva envar, som tidigare importerat socker, inköpsrätt hos dem på i motsvarande fall sedvanliga villkor.

I enlighet med de av mig nyss angivna grunderna för bestämmandet av sockerpris och betpris har, efter slutförda förhandlingar med sockerfabriksaktiebolagen, upprättats förslag till förnyade kontrakt i ämnet, vilka torde såsom *bilagor* få fogas till detta protokoll. Bolagen hava förbundit sig att, under förutsättning att kontraktsförslagen av statsmakterna oförändrat godkännas, sluta avtal med staten i enlighet med förslagen. I samband härmed hava bolagen förklarat, att bestämmelsen i 6 § rörande melissanvändning må så tolkas, att åtgärder till viss begränsning av brännvinstillverkningen i samband med pressjästberedningen må kunna av statsmakterna vidtagas.

Kontraktsförslagen förutsätta, att statens sockernämnd bibehålles såsom organ för utövande av kontroll över bolagens verksamhet, i vad den beröres av kontrakten. Beträffande nämndens verksamhet och bestridandet av kostnaderna för nämnden torde härom gällande bestämmelser böra i huvudsak bibehållas.

För giltighet av de ifrågasatta kontrakten mellan staten och sockerfabriksaktiebolagen erfordras riksdagens samtycke. Den föreslagna anordningen förutsätter riksdagens beslut, att för tiden från och med den 1 mars 1933 till och med den 28 februari 1934 rätt att till riket införa

socker icke skall tillkomma annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt. Meddelande av erforderliga närmare föreskrifter torde ankomma på Kungl. Maj:t. Därvid torde givetvis iakttagas, att importen lämnas fri beträffande de i 1 § andra och tredje styckena av kontrakten avsedda fall samt beträffande i sagda paragrafs fjärde stycke avsedda fall regleras på där angivet sätt.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att för tiden från och med den 1 mars 1933 till och med den 28 februari 1934 rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120) med av Kungl. Maj:t stadgade undantag icke skall tillkomma annan än staten eller den, åt vilken Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som må erfordras för upprätthållande av nu angivna ensamrätt;

dels ock godkänna de såsom bilagor A och B till detta protokoll fogade förslagen till kontrakt mellan svenska staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget samt mellan svenska staten och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rune Thygesen.

Bilaga A.

Förslag till
K o n t r a k t
mellan svenska staten och svenska sockerfabriksaktiebolaget.

Mellan svenska staten å ena sidan samt å andra sidan svenska sockerfabriksaktiebolaget, i det följande benämnt bolaget, är följande överenskommelse träffad.

1 §.

Staten tillförsäkrar bolaget för nedan i 7 § omförmälda tid, att annan än bolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag ej skall äga laglig rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120).

Vad ovan sägs skall icke utgöra hinder för annan att företaga transporter, returför tullning eller uppläggning å tullager eller provianteringsfrilager av nyss omförmälda vara; dock får å provianteringsfrilager upplagd sådan vara endast efter av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall meddelat tillstånd disponeras annorledes än till fartygs proviantering i föreskriven ordning.

Vad i första stycket sägs gäller ej heller i avseende å vara, som införes i egentlig gränstrafik eller under sådana förhållanden, att tullfrihet för varan åtnjutes enligt annan bestämmelse i 5 § tulltaxeförordningen än den under s) upptagna eller enligt 6 eller 8 § samma förordning.

I avseende å införsel av socker, om vars inköp i fast räkning avtal träffats före den 2 februari 1932 och varom anmälan senast den 15 mars 1932 blivit gjord hos statens sockernämnd, skola bestämmelserna i 7 § andra stycket av kontraktet den 22 februari 1932 mellan staten och bolaget äga tillämpning.

2 §.

Bolaget förbinder sig att inbjuda till teckning av kontrakt angående sockerbetsodling under år 1933 i enlighet med mellan bolaget och Skånes betodlares centralförening överenskomna grunder samt under iakttagande tillika, att grundpriset för 100 kilogram sockerbeter med 16 procent sockerhalt icke må understiga 2 kronor 25 öre. Denna bolagets förbindelse medför icke förpliktelse för bolaget att mottaga teckning av högre sockerbetsareal än sammanlagt 38,000 hektar.

3 §.

Vid försäljning av socker är bolaget skyldigt att följa samma grundsatser, som hittills i detta hänseende av bolaget tillämpats för försäljning till leveransdagens pris. Bolaget skall bedriva sin verksamhet på ett lojalt sätt och så att icke annans intresse obehörigen skadas.

4 §.

Svenska sockerfabriksaktiebolagets priskurantpris å krossmelis (K 5) skall vara normerande för priskurantpriserna å övriga av bolaget salu-

förda sockersorter på så sätt, att en ökning eller minskning av priset å K 5 åtföljes av samma ökning eller minskning av priserna å övriga sockersorter. Priset å K 5 bestämmes enligt samma grunder som hittills efter läget å världsmarknaden, varvid dock gäller, att lägre pris än 30 öre per kilogram ej behöver av bolaget för sagda sockersort tillämpas med rätt likväl för bolaget att under tiden 1 mars—31 maj 1933 tillämpa ett lägsta pris av 31 öre per kilogram krossmelis.

5 §.

Bolagets verksamhet, i vad den beröres av detta kontrakt, skall vara underkastad fortlöpande kontroll av en utav Kungl. Maj:t tillsatt nämnd av tre opartiska och sakkunniga personer (statens sockernämnd).

Av bolaget fattat beslut angående priserna å socker skall ofördröjligen meddelas nämnden. Då denna finner av bolaget tillämpade priser icke stå i överensstämmelse med vad i 4 § sägs, har den att meddela bolaget detta samt, om rättelse ej ernås, själv efter det bolaget beretts tillfälle yttra sig besluta angående priserna å socker. Dylikt av nämnden fattat beslut skall omedelbart lända till efterrättelse. Det åligger bolaget att, vid anfordran, till nämnden lämna de uppgifter, som denna anser erforderliga för kontrollens utövande.

Rörande nämndens verksamhet i övrigt äger Kungl. Maj:t meddela närmare föreskrifter.

6 §.

Bolagets åtagande enligt detta kontrakt gäller under förutsättning, att inga ändringar under avtalstiden vidtagas beträffande gällande tullsatser å raffinerat eller oraffinerat socker eller å melass, samt att sådana åtgärder under nämnda tid icke vidtagas beträffande användning av melass vid tillverkning av brännvin, varigenom bolagets möjligheter att vinna avsättning för melass väsentligen inskränkas.

7 §.

Detta kontrakt gäller från och med den 1 mars 1933 till och med den 28 februari 1934.

Bilaga B.

Förslag till
K o n t r a k t
mellan svenska staten och mellersta Sveriges sockerfabriks-
aktiebolag.

Mellan svenska staten å ena sidan samt å andra sidan mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag, i det följande benämnt bolaget, är följande överenskommelse träffad.

1 §.

Staten tillförsäkrar bolaget för nedan i 7 § omnämnda tid, att annan än bolaget och svenska sockerfabriksaktiebolaget ej skall äga laglig rätt att till riket införa socker (tulltaxenummer 119 och 120).

Vad ovan sägs skall icke utgöra hinder för annan att företaga transitering, returfortullning eller uppläggning å tulllager eller provianteringsfrilager av nyss omnämld vara; dock får å provianteringsfrilager upplagd sådan vara endast efter av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall meddelat tillstånd disponeras annorledes än till fartygs proviantering i föreskriven ordning.

Vad i första stycket sägs gäller ej heller i avseende å vara, som införes i egentlig gränstrafik eller under sådana förhållanden, att tullfrihet för varan åtnjutes enligt annan bestämmelse i 5 § tulltaxeförordningen än den under s) upptagna eller enligt 6 eller 8 § samma förordning.

I avseende å införsel av socker, om vars inköp i fast räkning avtal träffats före den 2 februari 1932 och varom anmälan senast den 15 mars 1932 blivit gjord hos statens sockernämnd, skola bestämmelserna i 7 § andra stycket av kontraktet den 22 februari 1932 mellan staten och bolaget äga tillämpning.

2 §.

Bolaget förbinder sig att i kontrakt angående sockerbetsodling under år 1933 i avseende å beräkningen av betpriset intaga bland annat följande bestämmelser.

Till grund för beräkningen av betpriset lägges medelpriset å 1 kilogram krossmelis (K 5) enligt svenska sockerfabriksaktiebolagets priskurant vid försäljning till engrossister under tiden från och med den 1 mars 1933 till och med den 28 februari 1934, sedan därifrån dragits den i noteringen ingående grossistrabatten 4 procent. Det sålunda framräknade effektiva krossmelispriset utgör grundtalet för betprisberäkningen. För 100 kilogram sockerbeter med 16 procent sockerhalt utgör priset 7 gånger ovannämnda grundtal (= grundpriset); dock att sagda grundpris icke må understiga 2 kronor 25 öre.

För varje $\frac{1}{10}$ procent ökning eller minskning i medelsockerhalten röner betpriset ett tillägg eller avdrag av $\frac{1}{100}$ av grundpriset.

Dessutom åtager sig bolaget även beträffande 1933 års sockerbetsodling att lämna särskilt fraktbidrag till betodlarna enligt samma grunder som för 1931.

3 §.

Vid försäljning av socker är bolaget skyldigt att följa samma grundsatser, som hittills i detta hänseende av bolaget tillämpats för försäljning till leveransdagens pris. Bolaget skall bedriva sin verksamhet på ett lojalt sätt och så att icke annans intresse obehörigen skadas.

4 §.

Mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolags priskurantpris å krossmelis (KM) skall vara normerande för priskurantpriserna å övriga av bolaget saluförda sockersorter på så sätt, att en ökning eller minskning av priset å KM åtföljes av samma ökning eller minskning av priserna å övriga sockersorter. Priset å KM bestämmes enligt samma grunder som hittills efter läget å världsmarknaden, varvid dock gäller, att lägre pris än 30 öre per kilogram ej behöver av bolaget för sagda sockersort tillämpas med rätt likväl för bolaget att under tiden 1 mars—31 maj 1933 tillämpa ett lägsta pris av 31 öre per kilogram krossmelis.

5 §.

Bolagets verksamhet, i vad den beröres av detta kontrakt, skall vara underkastad fortlöpande kontroll av en utav Kungl. Maj:t tillsatt nämnd av tre opartiska och sakkunniga personer (statens sockernämnd).

Av bolaget fattat beslut angående priserna å socker skall ofördröjligen meddelas nämnden. Då denna finner av bolaget tillämpade priser icke stå i överensstämmelse med vad i 4 § sägs, har den att meddela bolaget detta samt, om rättelse ej ernås, själv efter det bolaget beretts tillfälle yttra sig besluta angående priserna å socker. Dylikt av nämnden fattat beslut skall omedelbart lända till efterrättelse. Det åligger bolaget att, vid anfordran, till nämnden lämna de uppgifter, som denna anser erforderliga för kontrollens utövande.

Rörande nämndens verksamhet i övrigt äger Kungl. Maj:t meddela närmare föreskrifter.

6 §.

Bolagets åtagande enligt detta kontrakt gäller under förutsättning, att inga ändringar under avtalstiden vidtagas beträffande gällande tullsatser å raffinerat eller oraffinerat socker eller å melass, samt att sådana åtgärder under nämnda tid icke vidtagas beträffande användning av melass vid tillverkning av brännvin, varigenom bolagets möjligheter att vinna avsättning för melass väsentligen inskränkas.

7 §.

Detta kontrakt gäller från och med den 1 mars 1933 till och med den 28 februari 1934.